

## Verba - Interview door Herman Rohaert met Peter W.J. Brouwer

Op 20 november 2004 vond naar jaarlijkse traditie de uitreiking van de literaire prijzen van de Stad Sint-Truiden plaats. De Guido Wolms-Prijs voor Poëzie werd dit jaar gewonnen door Peter WJ Brouwer uit Velp, Nederland met het mooie gedicht De Bloesems van Gisteren.

Duitse versie (1998)

### BEFRORENE BLÜTE

In einem verlorengeglaubten Brief  
Begegnete mir ihre Stimme  
Und ihr Glück traf mich wie  
Befrorene Blüten vom einem gestrigen März

Und jede Minute war noch da

Las abermals ihre Antwort auf meine Frage  
Hörte ihr verschallenes, helles Lachen  
Und erkannte Ihre Gestalt, unvermutet  
Und in unverwechselbarer Farbe, frisch wie  
Eine befrorerene Blüte

Las unverhoffte Worte  
Aber nichts neigte sich  
Oder kam noch dazu.

Nederlandse versie (2004)

### DE BLOESEMS VAN GISTEREN

In een verloren gewaande brief  
uit een verstreken jaar  
begroette zij mij  
door haar geluk getroffen  
dacht ik aan  
de bloesems van gisteren, in maart  
bevroren en roze

ik las haar vraag  
en herinnerde me het antwoord  
ik las eindelijk wat er stond  
zag hoe zij de dagen  
van gisteren aanbrak  
en dat de forsythia daarop  
opnieuw begon  
uit te lopen  
alsof de dag niet meer verstreek

las ik onverhoopte woorden

maar alles bleef onbewogen  
en niets werd meer toegevoegd

De bloesems van gisteren is een aangrijpend liefdesgedicht dat volledig op de paradox heden-verleden is gebouwd, van de titel af tot aan de laatste strofe. Er wordt voortdurend van het ene tijdsniveau naar het andere geshift, geflitst, het gedicht krijgt een tragische, melancholische ondertoon, omdat het achteraf lijkt alsof het mislukken of niet echt openbloeien van de liefde het gevolg is van een slechte

timing, een rijpingsproces dat zich bij de ik te laat in gang heeft gezet.

‘door haar geluk getroffen’, nu bij het lezen van die oude brief ‘las ik eindelijk wat er stond’

Maar gedane zaken nemen geen keer, vandaar de ontroerende laatste strofe:

‘maar alles bleef onbewogen  
en niets werd toegevoegd’

- *Wat kunt u zeggen over de ontstaansgeschiedenis van dit gedicht?*

Ik heb dit gedicht geschreven na een periode van stilte, na jaren waarin ik nauwelijks bezig was met poëzie maar met mijn job als vertaler, mijn rol als vader en met muzikale ambities. Eigenlijk zou je kunnen stellen dat dit gedicht een soort Renaissance voor mij heeft betekend: dit was het eerste gedicht waar ik echt tevreden mee was, het voelde aan als ‘af’. Merkwaardig is ook dat ik het eerst in het Duits geschreven heb (de dichter is Germanist) en pas later vertaald heb naar het Nederlands. Het gedicht maakt bovendien deel uit van een cyclus van vijf gedichten, één van deze vijf gedichten werd eerder dit jaar al bekroond.

Het fragment van de forsythia (begint hij nu weer te bloeien of in het verleden?) heb ik later aan het gedicht toegevoegd - het kwam eigenlijk uit een ander gedicht - dan weer weggelaten en uiteindelijk staat het er toch, je ziet er natuurlijk het element van de tijd in, maar vanuit een ‘onwerkelijk’ perspectief. In de verbeelding blijven de dingen groeien. Maar een bevroren bloesem symboliseert stilstand. En onbereikbaarheid. Hoe kleurrijk en fris ook.

- *Nu een iets klassiekere vraag: waarom schrijft u eigenlijk poëzie?*

Het meest boeiende voor mij is dat poëzie eigenlijk nooit af is. Bovendien heeft poëzie het grote voordeel van het kleine, je kan met poëzie een verbijsterende indruk maken met iets heel kleins en, wanneer je poëzie leest kan je de ervaring hebben dat je iets heel bekends voorgeschoteld krijgt en dat het je toch bevreemdt, dit alles dankzij onder meer de gelaagdheid van de taal. Rutger Kopland onderscheidt in die context een ‘geestelijke wereld’ en een ‘reële wereld’. In beide werelden vinden dezelfde processen plaats. Ik kan die processen niet bewust benoemen, en al helemaal niet verklaren. Als schrijver herken ik wel het gevoel dat ontstaat wanneer een beeld uit de ene wereld eenmaal samenvalt met woorden uit de andere wereld. Die merkwaardige reactie, die tastbaar wordt in het woordverband, of in een syntaxis die 'kraakt' of in woordverbanden die elkaar versterken. Noem maar op. De losse elementen in het gedicht verwijzen naar elkaar/zichzelf. Als zo'n vers lukt, lijkt er een grens beslecht: er belanden beelden 'van daar' binnen het idioom 'hier' van het geschreven woord. Soms denk ik iets op een uitgesproken manier te zullen gaan beschrijven, over natuur, over dood of geboorte. Maar in plaats daarvan ontstaan nieuwe verbanden, met dezelfde woorden ‘als van vroeger’. Je leest achteraf iets wat veel minder stellig is, maar meer overtuigt. Terwijl je het leest, onttrekt het zich weer aan je. Ik hoop dat een lezer dat bijblijft: dat een antwoord nieuwe vragen oproept.

- *Wat vindt u van de ‘vorm’ van een gedicht, kunt u het belang dat u daar al dan niet aan hecht verklaren?*

Victor Vroomkoning prijst mij om mijn enjambementen. Een ander merkte juist op dat ik wel erg willekeurig mijn regels afbreek. Het geeft in beide gevallen volgens mij aan, dat het slechts een stijlfiguur betreft, die mijn poëzie (al dan niet) ten goede komt. Zo herken ik bij andere dichters steeds wel een vorm die ik, afhankelijk van het gezegde, al dan niet waardeer. Ieder gedicht verdient een bepaalde vorm waardoor het gedicht volledig tot zijn recht kan komen. Met of zonder regelafbrekingen, met of zonder rijm.

- *Een andere klassieker, is poëzie nog van deze tijd?*

Dat vind ik heel zeker, ik denk dat er zelf meer aan poëzie gedaan wordt dan ooit, denk maar aan de poetry slams, de voordracht en performance kunstenaars, de e-zines op het net die bulken van de poëzie, poëzie lijkt me vandaag de dag bijzonder populair.

Wel moet we een onderscheid maken tussen het brengen, voordragen van poëzie, meer de acts die

eraan verbonden zijn en het in stilte schrijven en lezen van poëzie, hierover bestaan ook in Nederland een polemiek: regelmatig verwijten non-performers performers dat de voordracht centraal staat in plaats van de inhoud. En andersom wordt er schamper gedaan over de klassieke 'zolderdichter', die een kwijnend bestaan lijdt te midden van zijn gedichten. De combinatie schrijven en performen roept bij mij persoonlijk een ambivalent gevoel op. Ik wil de thema's die bij mij horen zo exact mogelijk verwoorden. Dat kost tijd. De gedachte aan toehoorders komt dan niet eens bij mij op. De gedachte aan een lezer echter des te meer. Anderzijds wil ik met mijn thema's een groot publiek bereiken en verbale middelen daarbij niet schuwen.

Terugkomend op de e-zines: in het tijdschrift Krakatau (Rotterdam) verscheen onlangs een artikel waarin de schrijver nog verder wil: hij pleit ervoor te breken met de eeuwenoude traditie van doorvertellen en onthouden. Hij streeft naar e-poëzie, websites waarin tekst, videomateriaal en muziek worden verweven. In de digitale weergave wordt gespeeld met variaties. Tekst wordt steeds op een andere manier naar voren gebracht. Tot zover vind ik het nog interessant: Tonnus Oosterhoff, met zijn bewegende gedichten, is hiervan immers een heel geslaagd voorbeeld. Maar hij stelt ook dat een statische tekst, een tekst die we eventueel uit ons hoofd kunnen leren, deel uitmaakt van een 'onzalig tijdperk'. Dat kan er bij mij niet in. De schrijver van dit artikel presenteert zichzelf als digitale pionier, maar ik verdenk hem er omgekeerd van dat hij bang is ook maar een millimeter van de vooruitgang te moeten missen. Of, om de woorden van een collega-dichter te citeren: een typisch voorbeeld van holle vooruitgangsdrijf en digitaal-geilheid.

Dus om uw vraag te beantwoorden: ja, poëzie is om die redenen volkomen van deze tijd, hoe verschillend we vandaag de dag ook over poëzie mogen denken!

*- Bestaat er volgens u, net zoals we soms kunnen spreken van een typische Vlaamse poëzie ook een typische, herkenbare Nederlandse poëzie?*

Dit gevoel heb ik eigenlijk niet. Bij typisch Nederlandse poëzie moet ik denken aan Jules Deelder, of aan Johnny van Doorn. Deelder overtuigt doordat hij direct is. De poëzie van van Doorn heeft van zichzelf een enorme zeggingskracht, maar overtuigt ook door het gebruik van een bepaald idioom dat ik eerder regionaal, of stads zou willen noemen. Maar dat heb je in Vlaanderen uiteraard ook. Ik lees wel eens regels van 'jullie' dichters waarbij ik denk: wat staat hier in hemelsnaam? Dat regionale aspect staat in tegenspraak tot een Jan Wolkers die de natuur bezingt. Of Hugo Claus, wanneer die over de liefde schrijft. Of Kopland wanneer hij een psalm citeert. Dan heb je niet het idee dat iets typisch Nederlands of uitgesproken Vlaams is, maar gaat het om de thema's zelf.

Eigenlijk kennen wij in Nederland heel weinig Vlaamse dichters, maar, als we eerlijk zijn, kennen we ook een heleboel Nederlandse dichters niet of nauwelijks.

*- Wat weet u zo van de Vlaamse poëzie, welke Vlaamse dichters zijn u bekend en genieten uw sympathie, en waarom?*

Hugo Verstraeten, hoofdredacteur van het tijdschrift Digther schreef enkele prachtige verzen. Hij ontving enige jaren terug de Buckinx-poëzieprijs. In zijn gedichten zijn de dingen ook niet 'af'. In 'Het Woord en God', een essay dat verscheen in Stroom (van François Vermeulen), stelt hij dat een gedicht geen psychogram van innerlijke stemmingen mag zijn, en dat antwoorden die in een gedicht worden gegeven nieuwe vragen moeten openen. Verstraeten sluit zich in dat opzicht bij Kopland aan.

Wie ken ik nog meer? Onlangs las ik 'Door bloot verstoord zelfbeeld' van Philip Hoorne. Een geslaagd gedicht, en ook verrassend zoals veel van zijn gedichten. Hoorne is hier momenteel populair, en ik moest even nadenken of hij nu een Vlaming of Nederlander is ...

Verder horen de gedichten van Hugo Claus tot mijn absolute favorieten. Claus schrijft onovertroffen over het tweelinggevoel in de liefde en wat dat brengt.

Wij danken u voor het interview, hopelijk mag Verba in de nabije toekomst nog gedichten van uw hand ontvangen

- Herman Rohaert  
(november 2004)